

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2021. gada 29. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas
ierosināšanu (pieteikums Nr. 37/2021), kuru iesniegusi [..] (turpmāk – Pieteikuma
iesniedzēja),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu
atzīt Civilprocesa likuma 478. panta trešo daļu, 479. panta 6. punktu, 483. un
484. pantu, kā arī 544. panta pirmo daļu (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par
neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. panta
pirmajam teikumam un 92. panta pirmajam teikumam un spēkā neesošu no viņas
pamattiesību aizskārums rašanās brīža.

2. Civilprocesa likuma 478. panta trešā daļa noteic, ka pieteikumu par lietas
jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem nevar iesniegt, ja kopš
sprieduma vai lēmuma spēkā stāšanās pagājuši vairāk nekā 10 gadi. Šis nosacījums
neattiecas uz gadījumiem, kad jaunatklātie apstākļi ir Eiropas Cilvēktiesību tiesas
vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas nolēmums (479. panta 6. punkts).

Šā likuma 479. panta 6. punkts paredz, ka par jaunatklātiem apstākļiem
atzīst Eiropas Cilvēktiesību tiesas vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas
nolēmumu attiecīgajā lietā, no kura izriet, ka tiesvedība ir jāuzsāk no jauna. Šādā
gadījumā tiesai, pieņemot nolēmumu atsāktajā lietā, jābalstās uz Eiropas

Cilvēktiesību tiesas vai citas starptautiskas vai pārnacionālas tiesas nolēmumā konstatētajiem faktiem un to juridisko vērtējumu.

Minētā likuma 483. pants paredz, ka protestu par spēkā stājušos tiesas nolēmumu Augstākajai tiesai var iesniegt ģenerālprokurors vai Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors, ja kopš nolēmuma spēkā stāšanās nav pagājuši vairāk kā 10 gadi.

Šā likuma 484. pants noteic: pamats protesta iesniegšanai par spēkā stājušos tiesas nolēmumu ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietās, kuras ir izskatītas tikai pirmās instances tiesā, ja tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ vai ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki.

Savukārt šā likuma 544. panta pirmā daļa paredz: ja izpildu raksts nozaudēts, nozagts vai iznīcināts, tiesa, kas pieņēmusi nolēmumu, pēc piedzinēja pieteikuma, bet, ja tas noticis sprieduma izpildes procesā, – pēc tiesu izpildītāja pieteikuma var iesniegt izpildu raksta dublikātu. Pieteikumā norādāmi apstākļi, kādos izpildu raksts nozaudēts, nozagts vai iznīcināts.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtās konstitucionālās sūdzības pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona ir tiesīga iesniegt pieteikumu Satversmes tiesai tai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkts noteic, ka Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai izvērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai: 1) prasījums formāli ir izspriests; 2) prasījums ir mainījies pēc būtības; 3) pastāv būtiski jauni apstākļi, kuru dēļ prasījumu nevarētu uzskatīt par jau izspriestu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2015-19-01 10.1.–10.5. punktu*).

Satversmes tiesa 2014. gada 9. janvārī ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2013-08-01 „Par Civilprocesa likuma 483. un 484. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam” (turpmāk arī – spriedums lietā Nr. 2013-08-01). Satversmes tiesa atzina Civilprocesa likuma 483. un 484. pantu par atbilstošu Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

Lietā Nr. 2013-08-01 pieteikuma iesniedzēji uzskatīja, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo paredz galīga un spēcā esoša tiesas nolēmuma pārskatīšanu, tādā veidā pārkāpjot *res judicata* principu. Attiecīgi Satversmes tiesa šajā lietā vērtēja to, vai apstrīdētajās normās ietvertais ierobežojums – galīga un spēcā esoša tiesas nolēmuma pārskatīšana – atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam (*sk., piemēram, sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 6., 8., 9. punktu*). Vienlaikus Satversmes tiesa secināja, ka šajā lietā nav pamata izvērtēt jautājumu par pieļaujamo protesta iesniegšanas termiņu (*sk. sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 18.1. punktu*).

Savukārt Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Civilprocesa likuma 483. un 484. pants neatbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, jo protestu var iesniegt 10 gadu laikā no nolēmuma spēcā stāšanās, un šāds termiņš no efektīvas tiesību aizsardzības viedokļa esot pārāk īss.

Līdz ar to pieteikumā ietvertu prasījumu nevar uzskatīt par jau izspriestu.

7. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka viņai

Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts kopsakarā ar 18. panta pirmās daļas 4. punktu prasa pieteikumā juridiski pamatot, ka ir aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma regulējumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir noteiktas konkrētās pamattiesības; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē noteiktās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punktu*).

No pieteikuma un tam pievienotajiem materiāliem izriet, ka civillietā Nr. [..] tika apmierināta prasība pret Pieteikuma iesniedzēju par zaudējumu piedziņu un (datums) izsniegts izpildu raksts sprieduma izpildei. (datums) minētajā lietā saņemts pieteikums par izpildu raksta dublikāta izsniegšanu. Zemgales apgabaltiesa ar (datums) lēmumu apmierināja pieteikumu un izsniedza izpildu raksta dublikātu. Atsaucoties uz Civilprocesa likuma 546. panta pirmo daļu, tiesa konstatēja arī to, ka nav šķēršļu izpildu raksta iesniegšanai izpildei nokavēta termiņa dēļ. Pieteikuma iesniedzēja lēmumu pārsūdzēja Senātā, bet tas sūdzību atteicās pieņemt.

7.1. Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka Civilprocesa likuma 478. panta trešā daļa un 479. panta 6. punkts aizskar viņai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā un 92. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības, jo šīs apstrīdētās normas ierobežojot Pieteikuma iesniedzējas tiesības iesniegt pieteikumu par civillietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem ar 10 gadu termiņu no nolēmuma spēkā stāšanās un neparedzot izņēmumu no šāda termiņa aprēķina attiecībā uz prokurora protestā konstatētiem apstākļiem. Tā kā konkrētajā civillietā neesot ierobežota izpildu raksta izsniegšana ar 10 gadu termiņu no nolēmuma spēkā stāšanās, šīs apstrīdētās normas liedzot Pieteikuma iesniedzējai tiesības uz efektīvu pieeju tiesai un pārkāpjot tiesiskās vienlīdzības principu.

Satversmes tiesa atzinusi, ka valstij ir pienākums nodrošināt tiesisko attiecību stabilitāti, kā arī ievērot tiesiskās paļāvības principu. Tādējādi tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad ir izmantoti visi pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi (izmantotas visas pārsūdzības iespējas), vai pēc tam, kad beidzies to izmantošanas termiņš, vairs nevarētu tikt pārskatīti un uz tiem būtu attiecināms *res judicata* princips (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 7. punktu*). Tāpat Satversmes tiesa atzinusi, ka

Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka likumdevēja pienākumu pieņemt taisnīgas tiesas spriešanai nepieciešamās procesuālās normas, bet tiesības uz taisnīgu tiesu neparedz konkrēta jautājuma izšķiršanu atbilstoši tādām procesuālajām regulējumiem, kādu persona vēlas (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 10. punktu*).

Pieteikumā nav pamatots, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums ietvertu personas tiesības prasīt lietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem neierobežotu laiku. Pieteikuma iesniedzēja arī nav norādījusi uz tādiem apstākļiem, kas būtu lieguši viņai īstenot tiesības iesniegt pieteikumu par civillietas izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem 10 gadu termiņā no nolēmuma spēkā stāšanās. Turklāt pieteikumā nav pamatots, ka persona, kas vēlas izmantot tiesības prasīt civillietas jaunu izskatīšanu sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, Satversmes 91. panta kontekstā atrastos salīdzināmos apstākļos ar personu, kas izmanto tiesības prasīt izpildu raksta izsniegšanu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja nav sniegusi juridisko pamatojumu tam, ka Civilprocesa likuma 478. panta trešā daļa un 479. panta 6. punkts būtu radījis viņai Satversmē ietverto pamattiesību aizskārumu.

7.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka Civilprocesa likuma 483. un 484. pants aizskar viņai Satversmes 91. panta pirmajā teikumā un Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības, jo šīs apstrīdētās normas ierobežo prokurora tiesības iesniegt protestu par būtiskiem materiālo un procesuālo normu pārkāpumiem ar 10 gadu termiņu no nolēmuma spēkā stāšanās. Tā kā konkrētajā civillietā izpildu raksta izsniegšana neesot ierobežota ar 10 gadu termiņu no nolēmuma spēkā stāšanās, šīs normas liedzot Pieteikuma iesniedzējai tiesības uz efektīvu pieeju tiesai un pārkāpjot tiesiskās vienlīdzības principu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka protesta iesniegšana nav pielīdzināma tiesībām vērsties tiesā, turklāt to arī nevar uzskatīt par pārsūdzību. Tāpēc protesta iesniegšana nav saistāma ar privātpersonas subjektīvajām tiesībām vērsties tiesā vai pārsūdzēt tās nolēmumus (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 9. janvāra sprieduma lietā Nr. 2013-08-01 16. un 18.1. punktu*).

Ņemot vērā minēto, Satversmes 92. panta pirmais teikums neietver personas tiesības prasīt protesta iesniegšanu par galīgu un spēkā esošu nolēmumu, lai panāktu tā pārskatīšanu un lietas atkārtotu izspriešanu. Pieteikuma iesniedzēja arī nav pamatojusi, ka prokurors vai persona, kas vēlas ierosināt protesta iesniegšanu, Satversmes 91. panta kontekstā atrastos salīdzināmos apstākļos ar personu, kas izmanto tiesības prasīt izpildu raksta izsniegšanu. Proti, Pieteikuma

iesniedzēja nav sniegusi juridisko pamatojumu tam, ka Civilprocesa likuma 483. un 484. pants būtu radījis viņai Satversmē ietverto pamattiesību aizskārumu.

7.3. Pieteikuma iesniedzēja norādījusi, ka Civilprocesa likuma 544. panta pirmā daļa liedz viņai efektīvi aizsargāt savas aizskartās tiesības, jo, pastāvot 10 gadu termiņa no nolēmuma spēkā stāšanās ierobežojumam prokurora protesta iesniegšanai un pieteikuma iesniegšanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem, ar tādu pašu termiņu civillietā netiek ierobežota izpildu raksta izsniegšana.

Pieteikums daļā par šīs apstrīdētās normas atbilstību Satversmei pamatots ar argumentiem par to, ka tiesa nepamatoti nav konstatējusi tiesību noilgumu izpildu raksta izsniegšanai par parāda piedziņu no Pieteikuma iesniedzējas. Proti, Pieteikuma iesniedzējas argumenti šajā daļā vērsti uz vispārējās jurisdikcijas tiesas lēmumā konstatēto faktu un tiesību normu piemērošanas pārvērtēšanu. Taču Satversmes tiesa nepārvērtē vispārējās jurisdikcijas tiesu veikto tiesību normu interpretāciju, piemērošanu vai pierādījumu pārbaudi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2009. gada 3. jūnija sprieduma lietā Nr. 2008-43-0106 12. punktu*).

Tādējādi no pieteikuma nav gūstams apstiprinājums tam, ka tieši Civilprocesa likuma 544. panta pirmā daļa, nevis tiesību normu piemērošana konkrētajā situācijā, radījusi Pieteikuma iesniedzējai nelabvēlīgas sekas. Proti, Pieteikuma iesniedzēja nav sniegusi juridisku pamatojumu tam, ka šī apstrīdētā norma radījusi viņai Satversmē ietverto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta, 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 37/2021), kuru iesniegusi [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš